
Shringarashatak by Bhartrihari

शृंगारशतकं भर्तृहरिविरचितम्

Document Information

Text title : bhartRiharivirachita shRiNgArashataka

File name : shringar.itx

Category : shataka, major_works, bhartrihari

Location : doc_z_misc_major_works

Description-comments : Bhartrihari@s three hundred-verse sets

Latest update : May 30, 1999

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

March 24, 2024

sanskritdocuments.org

శ్లోంగారశతకం భర్తృహరివిరచితమ్

॥ శ్రీ ॥

వసంతతిలకా

శముఖః స్వయముఖహరయో హరిణేక్షణానాం
యేనాక్రియన్త సతతం గృహకర్మదాసాః ॥

వాచామగోచరచరిత్రవిచిత్రతాయ
తస్మై నమో భగవతే కుసుమాయుధాయ ॥ ౧॥

శిఖరిణీ

క్వచిత్సుఖ్రూభక్తైః క్వచిదపి చ లజ్జాపరిణతైః
క్వచిద్ భీతిత్రస్తైః క్వచిదపి చ లీలావిలసితైః ॥
కుమారీణామేభిర్వదనకమలైర్నైత్రచలితైః
స్ఫురన్నీలాబ్జానాం ప్రకరపరిపూర్ణా ఇవ దిశః ॥ ౨॥

అనుష్టుప్

ముగ్ధే! ధానుష్కతా కేయమపూర్వా త్వయి దృశ్యతే ।
యయా విధ్యసి చేతాంసి గుణైరేవ న సాయకైః ॥ ౩॥

శిఖరిణీ

అనాపూతం పుష్పం; కిసలయమలూనం కరరుహై-
రనావిధం రత్నం మధు నవమనాస్వాదితరసమ్ ॥
అఖణ్డం పుణ్యానాం ఫలమివ చ తద్రూపమనఘం
న జానే భోక్తారం కమిహ సముపస్థాస్యతి విధిః ॥ ౪॥

శిఖరిణీ

స్మితం కిఞ్చిద్ వక్త్రే సరలతరలో దృష్టివిభవః
పరిస్పృహో వాచామభినవవిలాసోక్తిసరసః ॥

గతానామారమ్భః కిసలయితలీలాపరికరః

స్పృశన్త్యాస్తారుణ్యం కిమిహ న హి రమ్యం మృగదృశః? || ౫ ||

శార్దూలవిక్రీడిత

వ్యాదీర్ఘేణ చలేన వక్రగతినా తేజస్వినా భోగినా

నీలాబ్జద్యుతినాఽహినా వరమహం దష్టో, న తచ్చక్షుషా ||

దష్టే సన్తి చికిత్సకా దిశి-దిశి ప్రాయేణ ధర్మార్థినో

ముగ్ధాక్షీకణవీక్షితస్య న హి మే వైద్యో న చాప్యోషధమ్ || ౬ ||

వంశస్థ

స్మితేన భావేన చ లజ్జయా భియా

పరాజ్ముఖైరర్థకటాక్షవీక్షణైః ||

వచోభిరీర్ష్యాకలహేన లీలయా

సమస్తభావైః ఖలు బన్ధనం స్త్రియః || ౭ ||

శాలినీ

భూచాతుర్యాకుఞ్చితాఞాః కటాఞాః

స్నిగ్ధా వాచో లజ్జితాఞ్చైవ హాసాః ||

లీలామన్దం ప్రస్థితం చ స్థితం చ

స్త్రీణామేతద్ భూషణం చాయుధం చ || ౮ ||

శార్దూలవిక్రీడిత

వక్త్రం చన్ద్రవిడమ్బి పజ్కజపరీహాసక్షమే లోచనే

వర్ణః స్వర్ణమపాకరిష్ణురలిసీజష్టుః కచానాం చయః ||

వక్షోజావిభకుమ్భవిభ్రమహరౌ గుర్వీ నితమ్బస్థలీ

వాచాం హారి చ మార్దవం యువతిషు స్వాభావికం మణ్ణనమ్ || ౯ ||

శార్దూలవిక్రీడిత

ద్రష్టవ్యేషు కిముత్తమం మృగదృశః ప్రేమప్రసన్నం ముఖం

పూతవ్యేష్యపి కిం? తదాస్యపవనః, శ్రవ్యేషు కిం? తద్వచః ||

కిం స్వాద్యేషు? తదోష్ఠపల్లవరసః, స్పృశ్యేషు కిం ? తద్వపుః

ధ్యేయం కిం? నవయావనం సహృదయైః సర్వత్ర తద్విభ్రమాః ॥ ౧౦ ॥

వసన్తతిలకా

ఏతాశ్చలద్వలయసంహతిమేఖలోత్థ
ఝంకారనూపురపరాజితరాజహంస్యః ॥

కుర్వన్తి కస్య న మనో వివశం తరుణ్యో
విత్తన్తముగ్ధహరిణీనద్పక్షైః కటాక్షైః ॥ ౧౧ ॥

దోధక

కుఙ్కుమపఙ్కుకలఙ్కితదేహో గౌరపయోధరకమ్పితహారా ।
నూపురహంసరణత్పదపద్మా కం న వశికురుతే భువి రామా ? ॥ ౧౨ ॥

వసన్తతిలకా

నూనం హి తే కవివరా విపరీతబోధా
యే నిత్యమాహురబలా ఇతి కామినీస్తాః ॥

యాభిర్విలోలతరతారకదృష్టిపాతైః
శక్రాదయోఽపి విజితాస్త్యబలాః కథం తాః ? ॥ ౧౩ ॥

అనుష్టుభ్

నూనమాఙ్గాకరస్తస్యాః సుభ్రువో మకరధ్వజః ।
యతస్తన్నేత్రసఙ్ఖారసూచితేషు ప్రవర్తతే ॥ ౧౪ ॥

శార్దూలవిక్రీడిత

కేశాః సంయమినః శ్రుతేరపి పరం పారం గతే లోచనే
అన్తర్వక్త్రమపి స్వభావశుచిభిః కీర్ణం ద్విజానాం గణైః ॥
ముక్తానాం సతతాధివాసరుచిరౌ వక్షోజకుమ్భావిమా
విత్థం తస్య! వపుః ప్రశాన్తమపి తే ఙ్గోభం కరోత్యేవ నః ॥ ౧౫ ॥

అనుష్టుభ్

సతి ప్రదీపే సత్యగ్నౌ సత్సు నానామణిష్ఠపి ।
వినా మే మృగశావాఙ్శ్యా తమోభూతమిదం జగత్ ॥ ౧౬ ॥

శార్దూలవిక్రీడిత

ఉద్వృత్తః స్తనభార ఏష తరలే నేత్రే చలే భ్రూలతే
 రాగాధిష్ఠితమోష్ఠపల్లవమిదం కుర్వస్తు నామ వ్యథామ్ ॥
 సౌభాగ్యక్షరమాలికేవ లిఖితా పుష్పాయుధేన స్వయం
 మధ్యస్థాఽపి కరోతి తాపమధికం రోమావలీ కేన సా ? ॥ ౧౭ ॥

అనుష్టుప్

ముఖేన చన్ద్రకాన్తేన మహానీలైః శిరోరుహైః ।
 పాణిభ్యాం పద్మరాగాభ్యాం రేజే రత్నమయావ సా ॥ ౧౮ ॥

అనుష్టుప్

గురుణా స్తనభారేణ ముఖచన్ద్రేణ భాస్వతా ।
 శనైశ్చరాభ్యాం పాదాభ్యాం రేజే గ్రహమయావ సా ॥ ౧౯ ॥

వసంతతిలకా

తస్యాః స్తనౌ యది ఘనౌ, జఘనం చ హారి
 వక్త్రం చ చారు తవ చిత్త కిమాకులత్వమ్ ॥
 పుణ్యం కురుష్వ యది తేషు తవాస్తి వాఙ్మా
 పుణ్యైర్వినా న హి భవన్తి సమీహితార్థాః ॥ ౨౦ ॥

వసన్తతిలకా

సమ్మోహయన్తి మదయన్తి విడమ్బయన్తి
 నిర్భర్త్యయన్తి రమయన్తి విషాదయన్తి ॥
 ఏతాః ప్రవిశ్య సదయం హృదయం నరాణాం
 కిం నామ వామనయనా న సమాచరన్తి ॥ ౨౧ ॥

రత్తోద్ధతా

తావదేవ కృతినాం హృది స్ఫురత్యేష నిర్మలవివేకదీపకః ।
 యావదేవ న కురఙ్గచక్షుషాం తాడ్యతే చటులలోచనాఙ్చలైః ॥ ౨౨ ॥

మాలినీ

వచసి భవతి సఙ్గత్యాగముద్దిశ్య వార్తా
 శ్రుతిముఖముఖరాణాం కేవలం పణ్ణితానామ్ ॥
 జఘనమరుణరత్నగ్రన్థికాఙ్గీచ్ఛకలాపం

కువలయనయనానాం కో విహాతుం సమర్థః ? || ౨౩ ||

ఆర్యా

స్వపరప్రతారకోఽసౌ నిన్దతి యోఽలీకపణ్ణితో యువతిమ్ |
యస్మాత్తపసోఽపి ఫలం స్వర్గస్తస్యాపి ఫలం తథాప్సరసః || ౨౪ ||

అనుష్టుప్

అజితాత్మసు సమ్బద్ధః సమాధికృతచాపలః |
భుజ్జకుటిలః స్తభో భ్రూవిక్షేపః ఖలాయతే || ౨౫ ||

స్రగ్ధరా

సన్మార్గే తావదాస్తే ప్రభవతి చ నరస్తావదేపీన్ద్రియాణాం
లజ్జాం తావద్విధతే వినయమపి సమాలమృతే తావదేవ ||
భ్రూవాపాకృష్టముక్తాః శ్రవణపథగతా నీలపక్షాణ ఏతే
యావల్లీలావతీనాం హృది న ధృతిముషో దృష్టిబాణాః పతన్తి || ౨౬ ||

శార్దూలవిక్రీడిత

విశ్వామిత్రపరాశరప్రభృతయో వాతామ్బుపర్ణాశనాః
తేఽపి స్త్రీముఖపక్కజం సులలితం దృష్టైవ మోహం గతాః ||
శాల్యన్నం సఘృతం పయోదధియుతం యే భుజ్జితే మానవాః
తేషామిన్ద్రియనిగ్రహో యది భవేద్విన్యస్తరేత్సాగరమ్ || ౨౭ ||

ఉపజాతి

సుధామయోఽపి క్షయరోగశాన్త్యై నాసాగ్రముక్తాఫలకచ్ఛలేన ||
అనన్గసంజీవనదృష్టశక్తిర్ముఖామృతం తే పిబతీవ చన్యః || ౨౮ ||

శిఖరిణీ

అసారాః సన్వేతే విరసవిరసాత్సైవ విషయా
జగుప్సంతాం యద్వా నను సకలదోషాస్పదమితి ||
తథాప్యస్తస్త్యై ప్రణిహితధియామప్యనబలః
తదీయో నాఖ్యేయః స్ఫురతి హృదయే కోఽపి మహిమా || ౨౯ ||

వసంతతిలకా

విస్తారితం మకరకేతనధీవరేణ

స్త్రీసంజ్ఞితం బడిశమత్ర భవామ్బురాశౌ ॥

యేనాచిరాత్తదధరామిషలోలమర్త్య-

మత్యాస్యద్వికృష్య స పచత్యనురాగవహ్నౌ ॥ 30 ॥

అనుష్టుప్

కామినీకాయకాంతారే స్తనపర్వతదుర్గమే ।

మా సత్సూర మనఃపాన్థ ! తత్రాస్తే స్మరతస్కరః ॥ 3౧ ॥

శిఖరిణీ

న గమ్యా మస్త్రాణాం న చ భవతి భైషజ్యవిషయో

న చాపి ప్రధ్వంసం వ్రజతి వివిధైః శాన్తికశతైః ॥

భ్రూమావేశాదజ్ఞే కమపి విదధద్భజ్జమసకృత్

స్మరాపస్మారోఽయం భ్రమయతి దృశం ధూర్ణయతి చ ॥ 3౨ ॥

అనుష్టుప్

తావన్మహత్త్వం పాణ్డిత్యం కులీనత్వం వివేకితా ।

యావజ్జ్వలతి నాజ్ఞేషు హస్త పఞ్చోషుపావకః ॥ 33 ॥

శార్దూలవిక్రీడిత

స్త్రీముద్రాం ఝషకేతనస్య పరమాం సర్వార్థసమృత్కరీం

యే మూఢాః ప్రవిహాయ యాన్తి కుఠియో మిథ్యాఫలాన్వేషిణః ॥

తే తేనైవ నిహత్య నిర్దయతరం నగ్నీకృతా ముణ్డితాః

కేచిత్పఞ్చశిఖీకృతాశ్చ జటిలాః కాపాలికాశ్చాపరే ॥ 3౪ ॥

శిఖరిణీ

కృశః కాణః ఖఙ్గాః శ్రవణరహితః పుచ్చవికలో

వ్రణీ పూయక్లిన్నః కృమికులశతైరావృతతనుః ॥

క్షుధాక్షామో జీర్ణః పిఠరకకపాలార్పితగలః

శునీమన్వేతి శ్వా ! హతమపి చ హస్త్యేవ మదనః ॥ 3౫ ॥

వసంతతిలకా

మత్తేభకుమ్భదలనే భువి సన్తి శూరాః

కేచిత్ప్రచణ్ణమృగరాజవధేఽపి దక్షాః ॥

కిన్తు బ్రహ్మిణి బలినాం పురతః ప్రసహ్య
కందర్పదర్పదలనే విరలా మనుష్యాః ॥ 3౬ ॥

హరిణీ

పరిమలభృతో వాతాః శాఖా నవాఙ్కరకోటయో
మధురవిరుతోత్కణ్ణా వాచః ప్రియాః పికపక్షిణామ్ ॥

విరలసురతస్వేదోద్ధారా వధూవదనేన్దవః
ప్రసరతి మధో రాత్ర్యాం జాతో న కస్య గుణోదయః ? ॥ 3౭ ॥

ద్రుతవిలమ్పిత

మధురయం మధురైరపి కోకిలా
కలరవైర్మలయస్య చ వాయుభిః ॥

విరహిణః ప్రహిణస్తి శరీరిణో
విపది హస్త సుధాఽపి విషాయతే ॥ 3౮ ॥

శార్దూలవిక్రీడిత

ఆవాసః కిలకిఞ్చితస్య దయితాః పార్శ్వే విలాసాలసాః
కర్ణే కోకిలకామినీకలరవః స్మేరో లతామణ్ణపః ॥

గోష్ఠీ సత్కవిభిః సమం కతిపయైః సేవ్యాః సితాంశో కరాః
కేషాఞ్చిత్సుఖయన్తి ధన్యహృదయం చైత్రే విచిత్రాః క్షపాః ॥ 3౯ ॥

శార్దూలవిక్రీడిత

పాన్ద్రస్త్రవిరహాగ్నితీవ్రతరతామాతన్వతీ మజ్జరీ
మాకన్దేషు పికాఙ్గాభిరధునా సోత్కణ్ణమాలోక్యతే ॥

అప్యేతే నవపాటలీపరిమలప్రాగ్భారపాటచ్చరా
వాన్తి క్షాన్తివితానతానవకృతః శ్రీఖణ్డశైలానిలాః ॥ ౪౦ ॥

ఆర్యా

ప్రియపురతో యువతీనాం తావత్పదమాతనోతి హృది మానః ।
భవతి న యావచ్చన్దనతరుసురభిర్నిర్మలః పవనః ॥ ౪౧ ॥

ఆర్యా

సహకారకుసుమకేసరనికరభరామోదమూర్చ్ఛితదిగన్తే ।
మధురమధువిధురమధుపే మధౌ భవేత్కన్య నోత్కణ్ణా ॥ ౪౨॥

వసన్తతిలకా

అచ్ఛాచ్ఛచన్దనరసార్ధకరా మృగాక్షోఢ్య
ధారాగృహాణీ కుసుమాని చ కౌముదీ చ ॥

మన్దో మరుత్సుమనసః శుచి హర్మ్యపృష్ఠం
గ్రీష్మే మదం చ మదనం చ వివర్ధయన్తి ॥ ౪౩॥

శిఖరిణీ

స్రజో హృద్యామోదా వ్యజనపవనశ్చన్ద్రకిరణాః
పరాగః కాసారో మలయజరసః సీధు విశదమ్ ॥

శుచిః సౌధోత్సజ్ఞః ప్రతను వసనం పజ్జుజదృశో
నిదాధారా హ్యేతత్సుఖముపలభన్తే సుకృతినః ॥ ౪౪॥

దోధక

తరుణీవైషోహీపితకామా వికసితజాతీపుష్పసుగంధిః ।
ఉన్నతపీనపయోధరభారా ప్రావృట్ కురుతే కన్య న హర్షమ్ ? ॥ ౪౫॥

మాలినీ

వియదుపచితమేఘం భూమయః కన్దలిన్యో
నవకుటజకదమ్బామోదినో గన్ధవాహాః ॥

శిఖికులకలకేకారావరమ్యా వనాన్తాః
సుఖినమసుఖినం వా సర్వముత్కణ్ణయన్తి ॥ ౪౬॥

ఆర్యా

ఉపరి ఘనం ఘనపటలం తిర్యగ్గిరయోఽపి నర్తితమయూరాః ।
క్షితిరపి కన్దలధవలా దృష్టిం పథికః క్వ యాపయతు ? ॥ ౪౭॥

శిఖరిణీ

ఇతో విద్యుద్వల్లివిలసితమితః కేతకితరోః
స్ఫురద్గన్ధః ప్రోద్యజ్జలదనినదస్ఫూర్ణితమితః ॥

ఇతః కేకీక్రీడాకలకలరవః పక్షులదృశాం
కథం యాస్యస్యేతే విరహాదివసాః సమభృతరసాః ? ॥ ౪౮ ॥

శిఖరిణీ

అసూచీసంచారే తమసి నభసి ప్రౌఢజలద
ధ్వనిప్రాయే తస్మిన్ పతతి దృశదాం నీరనిచయే ॥

ఇదం సౌదామిన్యాః కనకకమనీయం విలసితం
ముదం చ గ్లానిం చ ప్రథయతి పథిష్యేవ సుదృశామ్ ॥ ౪౯ ॥

శార్దూలవిక్రీడిత

ఆసారేషు న హర్మ్యతః ప్రితతమైర్యాతుం యదా శక్యతే
శీతోత్కమ్పనిమిత్తమాయతదృశా గాఢం సమాలింజ్యతే ॥

జాతాః శీకరశీతలాశ్చ మరుతశ్చాత్స్యన్తఖేదచ్ఛిదో
ధన్యానాం బత దుర్పినం సుదినతాం యాతి ప్రియాసంకమే ॥ ౫౦ ॥

స్రగ్ధరా

అర్థం నీత్యా నిశాయాః సరభససురతాయాసఖిన్నశ్లథాఙ్గః
ప్రోద్భూతాసహ్యాత్పష్టో మధుమదనిరతో హర్మ్యపృష్ఠే వివిక్తే ॥

సమ్భోగాక్లాంతకాన్తాశిథిలభుజలతాఽఽవర్జితం కర్కరీతో
జ్యోత్స్నాభిన్నాచ్ఛధారం న పిబతి సలిలం శారదం మందభాగ్యః ॥ ౫౧ ॥

శార్దూలవిక్రీడిత

హేమస్తే దధిదుగ్ధసర్పిరశనా మాఙ్గాష్ఠవాసోభృతః
కాశ్మీరద్రవసాన్ద్రదిగ్ధవపుషః ఖిన్నా విచిత్రై రతైః ॥

పీనోరుస్తనకామినీజనకృతాశ్లేషా గృహ్యభ్యన్తరే
తామ్పూలీదలపూగపూరితముఖా ధన్యాః సుఖం శేరతే ॥ ౫౨ ॥

స్రగ్ధరా

ప్రోద్యత్ప్రోఢప్రియఙ్గుద్యుతిభృతి విదలత్కున్దమాద్యద్ధివరేఫే
కాలే ప్రాలేయవాతప్రచలవికసితోద్ధామమన్దారదామ్ని ॥

యేషాం నో కణ్ఠలగ్నా ఉణమపి తుహినక్షోదదక్షా మృగాక్షీ
తేషామాయామయామా యమసదనసమా యామినీ యాతి యూనామ్ ॥ ౫౩ ॥

స్రగ్ధరా

చుమ్పన్తో గణభిత్తీరలకవతి ముఖే సీత్కృతాన్యాదధానా
వక్షఃసూత్కఞ్చుకేషు స్తనభరపులకోద్భేదమాపాదయన్తః ॥

ఊరూనాకమ్పయన్తః పృథుజఘనతటాత్సృంసయన్తోఽశుకాని
వ్యక్తం కాన్తాజనానాం విటచరితకృతః శైశిరా వాన్తి వాతాః ॥ ౫౪॥

శార్దూలవిక్రీడిత

కేశానాకులయన్ దృశో ముకులయన్ వాసో బలాదాక్షిపన్
ఆతన్వన్ పులకోద్గమం ప్రకటయన్నావేగకమ్పం గతైః ॥

వారంవారముదారసీత్కృతకృతో దస్తచ్ఛదాస్పీడయన్
ప్రాయః శైశిర ఏష సమ్ప్రతి మరుత్కాన్తాసు కాన్తాయతే ॥ ౫౫॥

ఉపజాతి

విశ్రమ్య విశ్రమ్య వనద్రుమాణాం ఛాయాసు తన్వీ విచచార కాచిత్ ।
స్తనోత్తరీయేణ కరోద్ధృతేన నివారయన్తి శశినో మయాఖాన్ ॥ ౫౬॥

హరిణీ

ప్రణయమధురాః ప్రేమోద్ధాఢా రసాదలసాస్తతో
భణితిమధురా ముగ్ధప్రాయాః ప్రకాశితసమ్మదాః ॥

ప్రకృతిసుభగా విశ్రమాభిర్వాః స్మరోదయదాయినో
రహసి కిమపి వైవైరాలాపా హరన్తి మృగీదృశామ్ ॥ ౫౭॥

ఉపజాతి

అదర్శనే దర్శనమాత్రకామా
దృష్ట్వా పరిష్వజ్గసుఖైకలోలాః ॥

ఆలిజ్జితాయాం పునరాయతాఞ్శ్యం
ఆశాస్మహే విగ్రహయోరభేదమ్ ॥ ౫౮॥

రథోద్ధతా

మాలతీ శిరసి జృమ్భణోన్ముఖీ
చన్దనం వపుషి కుఙ్కుమాన్వితమ్ ॥

వక్షసి ప్రియతమా మనోహరా

స్వర్గ ఏవ పరిశిష్ట ఆగతః ॥ ౫౯ ॥

శార్దూలవిక్రీడిత

ప్రాజ్ఞామేతి మనాగనాగతరసం జాతాభిలాషాం తతః
సప్రీడం తదను శ్లఢీకృతతను ప్రధ్వస్తధైర్యం పునః ॥

ప్రేమార్ద్రం స్పృహణీయనిర్భరరహఃక్రీడాప్రగల్భం తతో
నిఃశక్ష్కాఙ్గవికర్షణాధికనుఖం రమ్యం కులస్త్రీరతమ్ ॥ ౬౦ ॥

మాలినీ

ఉరసి నిపతితానాం స్రస్తధమ్మిల్లకానాం
ముకులితనయనానాం కిఞ్చిదున్మీలితానామ్ ॥

ఉపరిసురతఖేదస్విన్నగణ్ణస్థలీనాం
అధరమధు వధూనాం భాగ్యవన్తః పిబన్తి ॥ ౬౧ ॥

అనుష్టుభ్

ఉన్మత్తప్రేమసంరమ్భాదారభన్తే యదఙ్గనాః ॥

తత్ర ప్రత్యూహమాధాతుం బ్రహ్మాపి ఖలు కాతరః ॥ ౬౨ ॥

ఆర్యా

ఆమీలితనయనానాం యత్సురతరసోఽను సంవిదం భాతి ।
మిథునైర్మిథోఽవధారితమవితథమిదమేవ కామనిర్వహణమ్ ॥ ౬౩ ॥

వసంతతిలకా

మత్తేభకుమ్భపరిణాహిని కుఙ్కుమార్ద్రే
కాన్తాపయోధరతటి రసఖేదఖిన్నః ॥

వక్షో నిధాయ భుజపఞ్జరమధ్యవర్తీ
ధన్యః క్షపాం క్షపయతి క్షణలబ్ధనిద్రః ॥ ౬౪ ॥

అనుష్టుభ్

ఏతత్కామఫలం లోకే యద్ధ్వయోరేకచిత్తతా ।
అన్యచిత్తకృతే కామే శవయోరేవ సఙ్గమః ॥ ౬౫ ॥

శాలినీ

అభినవమదలీలాలసం సుందరీణాం
స్తనభరపరిఖిన్నం యౌవనం వ వనం వా || ౭౨||

స్రగ్ధరా

రాగస్యాగారమేకం నరకశతమహాదుఃఖసమ్ప్రాప్తిహేతుః
మోహస్యోత్పత్తిబీజం జలధరపటలం జ్ఞానతారాధిపస్య ||

కన్ధర్వవైకమిత్రం ప్రకటితవివిధస్పష్టదోషప్రబన్ధం
లోకేఽస్మిన్న హ్యనర్థవ్రజకులభవనం యౌవనాదన్యదస్తి || ౭౩||

శార్దూలవిక్రీడిత

శ్ంగారద్రుమనీరదే ప్రసృమరక్రీడారస స్రోతసి
ప్రద్యుమ్నప్రియబాన్ధవే చతురతాముక్తాఫలోదన్వతి ||

తస్వినేత్రచకోరపార్వణవిధౌ సౌభాగ్యలక్ష్మీనిధౌ
ధన్యః కోఽపి న విక్రియాం కలయతి ప్రాప్తే నవే యౌవనే || ౭౪||

స్రగ్ధరా

రాజంస్త్రష్టామ్బురాశేర్న హి జగతి గతః కశ్చిదేవావసానం
కో వార్థోఽర్థై ప్రభూతైః స్వవపుషి గలితే యౌవనే సానురాగే ||

గచ్ఛామః సద్మ తావద్వికసితకుముదేనీవరాలోకినీనాం
యావచ్ఛక్రమ్య రూపం ఝటిని న జరయా లుప్యతే ప్రేయసీనామ్ || ౭౫||

శార్దూలవిక్రీడిత

జాన్త్యన్ధాయ చ దుర్ముఖాయ చ జరాజీర్ణాఖిలాన్గాయ చ
గ్రామీణాయ చ దుష్కులాయ చ గలత్కుష్టాభిభూతాయ చ ||

యచ్ఛస్త్రీషు మనోహరం నిజవపుర్లక్ష్మీలవాకాజ్ఞయా
పణ్యస్త్రీషు వివేకకల్పలతికాశస్త్రీషు రజ్యేత కః ? || ౭౬||

అనుష్టుప్

వేశ్యాఽసౌ మదనజ్వాలా రూపేన్ధనవివర్ధితా |

కామిభిర్యత్ర హూయన్తే యౌవనాని ధనాని చ || ౭౭||

ఆర్యా

కశ్చుమ్భతి కులపురుషో వేశ్యాధరపల్లవం మనోజ్జమపి ।
చారభటచౌరచేటకనటవిటనిష్ఠీవనశరావమ్ ? ॥ ౭౮

స్రగ్ధరా

సంసారేఽస్మిన్నసారే కున్యపతిభవనద్వారసేవావలమ్భ
వ్యాసక్రధ్వస్తదైర్వ్యం కథమమలధియో మానసం సంవిదధ్యుః ? ॥

యద్యేతాః ప్రోద్యదీన్ద్రుద్యుతిని వయభృతో న స్యురమ్భోజనేత్రాః
ప్రేక్షతాః శ్చోకలాపాః స్తనభరవి నమన్మధ్యభాజస్తరుణ్యుః ? ॥ ౭౯ ॥

శార్దూలవిక్రీడిత

సిద్ధాధ్యాసితకన్దరే హరవృషస్కన్ధావరుగ్ఘ్రుమే
గక్ష్మాధాతశిలాతలే హిమవతః స్థానే స్థితే శ్రేయసి ॥

కః కుర్వీత శిరః ప్రమాణమలినం వ్లూనం మనస్వీ జనో
యద్విత్తస్తరకురగ్గశావనయనా న స్యుః స్మరాస్త్రం స్త్రియః ॥ ౮౦ ॥

అనుష్టుప్

సంసారోదధినిస్తార పదపి న దపీయసి ।
అన్తరా దున్తరా న స్యుర్యది రే మదిరేక్షణా ॥ ౮౧ ॥

ఇంద్రవజ్రా

సత్యం జనా వచ్చి న పక్షపాతాల్లోకేషు సప్తస్వపి తథ్యమేతత్ ।
నాన్యన్మనోహారి నితమిప్పినీభ్యో దుఃఖైకహేతుర్న చ కశ్చిదన్యః ॥ ౮౨ ॥

శార్దూలవిక్రీడిత

కావైత్యుత్పలలోచనేతి విపులశ్రోణీభరేత్యుత్సుకః
పీనోత్తుక్కుపయోధరేతి సుముఖామ్భోజేతి సుభ్రూరితి ॥

దృష్ట్వా మాద్యుతి మోదతేఽభిరమతే ప్రస్తౌతి విద్వానపి
ప్రత్యక్షాశుచిభస్త్రికాం స్త్రియమహో మోహస్య దుశ్చేష్టితమ్ ! ॥ ౮౩ ॥

అనుష్టుప్

స్మృతా భవతి తాపాయ దృష్ట్వా చోన్మాదవర్ధిసి ।
స్పృష్టా భవతి మోహాయ ! సా నామ దయితా కథమ్ ? ॥ ౮౪ ॥

అనుష్టుప్

తావదేవామృతమయీ యావల్లోచనగోచరా ।
చక్షుఃపథాదతీతా తు విషాదప్యతిరిచ్యతే ॥ ౮౫ ॥

అనుష్టుభ్

నామృతం న విషం కిఞ్చిదేకాం ముక్త్యా నితమ్భినీమ్ ।
సైవామృతరుతా రక్తా విరక్తా విషవల్లరీ ॥ ౮౬ ॥

స్రగ్ధరా

ఆవర్తః సంశయానామవినయభవనం పత్తనం సాహసానాం
దోషాణాం సంవిధానం కపటశతమయం క్షేత్రమప్రత్యయానామ్ ॥

స్వర్గద్వారస్య విఘ్నా నరకపురముఖం సర్వమాయాకరణం
స్త్రీయస్త్రం కేన సృష్టం విషమమృతమయం ప్రాణిలోకస్య పాశః ॥ ౮౭ ॥

శార్దూలవిక్రీడిత

నో సత్యేన మృగాఙ్క ఏష వదనీభూతో న చేస్థివర-
ద్వన్ద్వం లోచనతాం గతం న కనకైరప్యఙ్గయస్థిః కృతా ॥

కిం త్వేవం కవిభిః ప్రతారితమనాస్తత్త్వం విజానన్నపి
త్వఙ్మాంసాస్థిమయం వపుర్మృగదృశాం మన్తో జనః సేవతే ॥ ౮౮ ॥

ఉపజాతి

లీలావతీనాం సహజా విలాసాస్త ఏవ మూఢస్య హృది స్ఫురన్తి ॥

రాగో నలన్యా హి నిసర్గసిద్ధస్తత్ర భ్రమత్యేవ వృథా షడఙ్గిః ॥ ౮౯ ॥

శిఖరిణీ

యదేతత్పూర్ణేన్ద్రద్వ్యతిహరముదారాకృతివరం
ముఖాబ్జం తన్వఙ్గ్యైః కిల వసతి తత్రాధరమధు ॥

ఇదం తక్కిమ్పాకద్రుమఫలమివాతీవ విరసం
వ్యతీతేఽస్మిన్ కాలే విషమివ భవిష్యత్యసుఖదమ్ ॥ ౯౦ ॥

శార్దూలవిక్రీడిత

అగ్రాహ్యం హృదయం యథైవ వదనం యద్ధర్పణాన్తర్గతం
భావః పర్వతసూక్ష్మమార్గవిషమః స్త్రీణాం న విజ్ఞాయతే ॥

చిత్తం పుష్కరపత్రతోయతరలం విద్వద్భిరాశంసితం
నారీ నామ విషాఙ్కరైరివ లతా దోషైః సమం వర్ధితా || ౯౧ ||

అనుష్టుభ్

జల్పన్తి సార్థమన్యేన పశ్యన్త్యన్యం సవిభ్రమమ్ |
హృద్గతం చిన్తయన్త్యన్యం ప్రియః కో నామ యోషితామ్ ? || ౯౨ ||

వైతాలీయ

మధు తిష్ఠతి వాచి యోషితాం హృది హాలాహలమేవ కేవలమ్ |
అత ఏవ నిపీయతేఽధరో హృదయం ముష్టిభిరేవ తాడ్యతే || ౯౩ ||

మాలినీ

ఇహ హి మధురగీతం నృత్యమేతద్రసోఽయం
స్ఫురతి పరిమలోఽసౌ స్ఫుర్క ఏష స్తనానామ్ |
ఇతి హతపరమార్తైర్నియైర్భామ్యమాణః
స్వహితకరణదక్షైః పఞ్చభిర్వఞ్చితోఽసి || ౯౪ ||

మన్దాక్రాంతా

శాస్త్రజ్ఞోఽపి ప్రథితవినయోఽప్యాత్మబోధోఽపి బాధం
సంసారేఽస్మిన్భవతి విరలో భాజనం సద్గతీనామ్ ||
యేనైతస్మిన్నిరయనగరద్వారముద్ధాటయన్తి
వామాక్షీణాం భవతి కుటిలా భ్రూలతా కుఞ్చికేవ || ౯౫ ||

శార్దూలవిక్రీడిత

ఉన్మీలత్త్రివలితరక్తనిలయా ప్రోత్తుఙ్గపీనస్తన-
ద్వన్ద్వేనోద్యతచక్రవాకమిథునా వక్త్రాముబ్బజోద్భాసినీ ||
కాన్తాకారధరా నదీయమభితః క్రూరాశయా నేష్యతే
సంసారార్థవమజ్జనం యది తదా దూరేణ సన్త్యజ్యతామ్ || ౯౬ ||

హరిణీ

అపసర సఖే దూరాదస్మాత్కటాక్షవిషానలాత్
ప్రకృతికుటిలాద్యోషితస్పరాద్విలాసఫణాభృతః ||

ఇతరఫణినా దష్టః శక్యశ్చికిత్సితుమాషధే-
శ్చతురవనితాభోగిగ్రస్తం త్యజన్తి హి మన్త్రిణః || ౯౭||

పుష్పితాగ్రా

ఇదమనుచితమక్రమశ్చ పుంసాం
యదిహ జరాస్వపి మాన్మథా వికారాః ।
యదపి చ న కృతం నితమ్మినీనాం
స్తనపతనావధి జీవితం రతం వా || ౯౮||

వసన్తతిలకా

ధన్యాస్త ఏవ తరలాయతతోచనానాం
తారుణ్యదర్పఘనపీనపయోధరాణామ్ ||

క్షామోదరోపరిలసత్త్రివలీలతానాం
దృష్ట్వాఽఽకృతిం వికృతిమేతి మనో న యేషామ్ || ౯౯||

ఆర్యా

విరహోఽపి సజ్గమః ఖలు పరస్పరం సజ్గతం మనో యేషామ్ ।
హృదయమపి విఘట్టతం చేత్సజ్గో విరహం విశేషయతి || ౧౦౦||

రథోద్ధతా

కిం గతేన యది సా న జీవతి
ప్రాణీతి ప్రియతమా తథాఽపి కిమ్ ||

ఇత్యుదీర్య నవమేఘదర్శనే
న ప్రయాతి పథికః స్వమన్దిరమ్ || ౧౦౧||

హరిణీ

విరమత బుధా యోషిత్సజ్గత్ సుఖాత్క్షణభక్కురాత్
కురుత కరుణామైత్రిప్రజ్ఞావధూజనసజ్గమమ్ ||

న ఖలు నరకే హారాక్రాన్తం ఘనస్తనమణ్డలం
శరణమథవా శ్రోణీబిమ్బం రణన్మణిమేఖలమ్ || ౧౦౨||

శిఖరిణీ

యదా యోగాభ్యాసవ్యసనవశయోరాత్మమనసో-

రవిచ్చిన్నా మైత్రీ స్ఫురతి యమినస్తస్య కిము తైః ॥

ప్రియాణామాలాపైరధరమధుభిర్వక్త్రవిధుభిః
సనిఃశ్వాసామోదైః సకుచకలశాశ్లేషసురతైః ? ॥ ౧౦౩ ॥

శిఖరిణీ

సుధాశుభ్రం ధామ స్ఫురదమలరశ్మిః శశధరః
ప్రియావక్త్రామోభజం మలయజరసశ్చాతిసురభిః ॥

స్రజో హృద్యామోదాస్తదిదమఖిలం రాగిణీ జనే
కరోత్యన్తఃకోభం న తు విషయసంసర్గవిముఖే ॥ ౧౦౪ ॥

మందాక్రాంతా

బాలే లీలాముకులితమమీ సుందరా దృష్టిపాతాః
కిం ఊహ్యన్తే విరమ విరమ వ్యర్థ ఏష శ్రమన్తే ॥
సమ్ప్రుత్యన్త్యే వయసి విరతం బాల్యమాస్థా వనాన్తే
క్షీణో మోహస్తృణమివ జగజ్జాలమాలోకయామః ॥ ౧౦౫ ॥

శిఖరిణీ

ఇయం బాలా మాం ప్రత్యనవరతమిన్దీవరదల-
ప్రభాచోరం చక్షుః క్షిపతి కిమభిప్రేతమనయా ? ॥
గతో మోహోఽస్మాకం స్మరశబరబాణవ్యతికర-
జ్వలజ్జ్వాలాః శాంతాస్తదపి న వరాకీ విరమతి ॥ ౧౦౬ ॥

శార్దూలవిక్రీడిత

కిం కన్దర్ప ! శరం కదర్థయసి రే కోదణ్డఝక్కురితై ?
రే రే కోకిల కోమలం కలరవం కిం వా వృథా జల్పసి ॥
ముగ్ధే ! స్నిగ్ధవిదగ్ధముగ్ధమధురైర్లోలైః కటాక్షైరలం
చేతః సమ్ప్రుతి చంద్రచూడచరణధ్యానామృతే వర్తతే ॥ ౧౦౭ ॥

శిఖరిణీ

యదాఽఽసీదజ్ఞానం స్మరతిమిరసజ్ఞానరజనితం
తదా సర్వం నారీమయమిదమశేషం జగదభూత్ ।
ఇదానీమస్మాకం పటుతరవివేకాజ్ఞానదృశాం

సమీభూతా దృష్టిస్త్రీభువనమపి బ్రహ్మ మనుతే || ౧౦౮ ||

భర్తృహరికృత శతకత్రయీ

Bhartrihari's three hundred-verse sets

Pages 125-214

Editted and translated in 1969 by L. G. Vinjhe.

(Translation not included here.)

Copyright

Nirnayasagar Publisher

నిర్ణయసాగర ప్రకాశన, ముమ్బై ౪౦౦౦౦౨

26-28 Dr. M. B. Velkar Street Mumbai 400002

——
Shringarashatak by Bhartrihari

pdf was typeset on March 24, 2024

——
Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

